

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА “КІРІЧЕНКО ТА БЕЛІНСЬКИЙ ПРОТИ УКРАЇНИ”

(Заява 36283/02)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

15 травня 2008 року

*Це рішення стане остаточним відповідно до умов, зазначених у пункті 2 статті 44
Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.*

У справі «Кіріченко та Белінський проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *Голова*,
п. Карел Юнгвірт (Karel Jungwiert),
п. Володимир Буткевич (Volodymyr Butkevych),
пані Рената Ягер (Renate Jaeger),
п. Марк Віллігер (Mark Villiger),
пані Ізабелль Берро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefèvre),
пані Миряна Лазарова-Трайковська (Mirjana Lazarova Trajkovska), *судді*,
та пані Клаудія Вестердік (Claudia Westerdiek), *Секретар секції*,
після обговорення за зачиненими дверима 22 квітня 2008 року,
постановляє таке рішення, що було прийнято того дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена проти України за заявою (№ 36283/02), поданою до Суду 19 липня 2001 року двома громадянами України, пані Кіріченко Раїсою Павлівною та п. Белінським Віктором Олександровичем (далі — заявники), відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція).
2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим — пані В. Лутковською, яку змінив п. Ю. Зайцев.
3. 15 березня 2005 року Суд вирішив направити Уряду скаргу заявників щодо тривалості провадження. Відповідно до пункту 3 статті 29 Конвенції Суд вирішив розглядати питання щодо суті заяви та її прийнятності одночасно.

ЩОДО ФАКТІВ

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявники, 1940 та 1937 років народження, проживають у місті Одесі.
5. У 1994 та 1995 роках відповідно заявники зробили внески до Трасової компанії «У» (далі — Трасова компанія), яка інвестувала їх у будівництво житлового будинку, що здійснювалось Виробничо-комерційним об'єднанням «М» (далі — Виробниче об'єднання), засновниками якого були місцеві органи влади та інші невизначені учасники. Спочатку за кожним заявником закріплювалась конкретна квартира. Проте пізніше інвестиційний договір між Трасовою компанією та Виробничим об'єднанням було розірвано. Виробниче об'єднання уклало договір з іншою компанією, згідно з яким вказані вище квартири передавались іншим особам.
6. 28 травня 1996 року заявниця та 10 червня 1996 року заявник звернулись до Суворовського районного суду міста Одеси з позовом до Трасової компанії та Виробничого об'єднання щодо порушення умов договорів. 24 червня 1996 року ці позови було об'єднано в одне провадження.
7. 12 серпня 1996 року суд встановив, що Трасова компанія виконала свої зобов'язання перед заявниками. Також суд постановив, що Виробнича компанія порушила зобов'язання, визнав кожного із заявників власником квартири та присудив стягнути з відповідача пеню і компенсацію моральної шкоди. 21 серпня 1996 року суд виніс додаткове рішення, у якому точно визначив конкретні квартири, які мали бути надані заявникам.
8. 29 жовтня 1996 року Одеський обласний суд¹, розглянувши апеляційну скаргу Виробничої компанії, скасував рішення суду першої інстанції в частині, яка стосувалась присудження коштів, та направив справу в цій частині на новий розгляд. Рішення у частині визнання права заявників на квартири було залишено без змін та набрало законної сили.
9. 5 лютого 1997 року президія Одеського обласного суду задовольнила протест (екстраординарне оскарження) голови обласного суду, скасувала попередні ухвали, які стосувались залишення без змін рішення щодо права власності заявників на квартири, та

¹ 3 липня 2001 року — апеляційний суд Одеської області.

направила справу на новий розгляд в частині цих вимог. Кілька разів заявники безуспішно намагались оскаржити постанову президії. Зокрема, вони звернулись до Конституційного Суду із конституційним зверненням щодо тлумачення положень законодавства, яке застосовувалось у справі. У листопаді 2000 року заявникам було відмовлено у відкритті конституційного провадження.

10. Між тим, у березні 1998 року скасовано державну реєстрацію Виробничого об'єднання, та його засновників було зобов'язано здійснити процедуру ліквідації. У травні 2000 року генерального директора Виробничого об'єднання, його заступника та головного бухгалтера було визнано винними у вчиненні низки злочинів, пов'язаних з управлінням цим підприємством.

11. 25 вересня 2001 року заявники звернулись до Верховного Суду України з касаційною скаргою на постанову від 5 лютого 1997 року згідно із новою процедурою касаційного оскарження.

12. 10 січня 2002 року Верховний Суд України відмовив заявникам у порушенні касаційного провадження.

13. 3 квітня 2002 року по квітень 2004 року провадження було зупинено у зв'язку з відсутністю інформації про місцезнаходження підприємств-відповідачів.

14. З 14 липня по 29 листопада 2004 року не було призначено жодного судового засідання у зв'язку із хворобою заявника.

15. 16 березня 2005 року районний суд ухвалив залишити позови заявників без розгляду у зв'язку з їх повторною неявкою у судові засідання. Заявники оскаржили цю ухвалу.

16. 22 грудня 2005 року обласний суд скасував ухвалу від 16 березня 2005 року, оскільки не було доказів того, що заявники були належним чином повідомлені про судові засідання.

17. 27 липня 2006 року провадження було зупинене у зв'язку з хворобою заявника. За інформацією заявників з цього часу не було призначено жодного судового засідання та до цього часу провадження триває у суді першої інстанції.

18. Починаючи з вересня 1997 року до цього часу судом було призначено у загалом більш сорока судових засідань, з них було проведено тільки три. Інші судові засідання були відкладені переважно у зв'язку з відсутністю одного чи обох відповідачів.

ЩОДО ПРАВА

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

19. Заявники скаржились на те, що тривалість провадження у їх справі не відповідала вимозі «розумного строку», передбаченого пунктом 1 статті 6 Конвенції, який передбачає таке:

«Кожен має право на ... розгляд його справи упродовж розумного строку ... судом, ... який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

20. Уряд висловив заперечення щодо скарги заявників.

21. Період, який має розглядатись, починається тільки з 11 вересня 1997 року, коли Україною було визнано право на звернення до Суду. Однак, оцінюючи розумність тривалості провадження після зазначеної дати, потрібно взяти до уваги стан провадження на той час. Період, який розглядається, ще не закінчився. Таким чином, цей період триває більше десяти з половиною років у судах двох інстанцій.

A. Щодо прийнятності

22. Уряд висловив заперечення щодо недотримання шестимісячного строку та невичерпання національних засобів юридичного захисту, подібні до тих, які вже були відхилені Судом у інших справах (див., наприклад, *«Журба проти України» (Zhurba v. Ukraine)*, № 11215/03, 19 червня 2007 року, та *«Мороз та інші проти України» (Moroz and Others v. Ukraine)*, № 36545/02, пп. 46–49, 21 грудня 2006 року). Суд вважає, що ці заперечення повинні бути відхилені з таких же підстав.

23. Суд зазначає, що скарга на тривалість провадження не є очевидно необґрунтованою у значенні пункту 3 статті 35 Конвенції. Він також зазначає, що вона не є неприйнятною з будь-яких інших підстав. Відповідно вона має бути визнана прийнятною.

В. Щодо суті

24. Суд знову нагадує, що розумність тривалості провадження повинна оцінюватись в світлі обставин справи і з урахуванням таких критеріїв: складність справи, поведінка заявника та компетентних органів, важливість предмета розгляду для заявника (див., серед багатьох інших, «Фрідлендер проти Франції» (*Frydlender v. France*) [GC], № 30979/96, п. 43, ECHR 2000-VII).

25. З огляду на обставини справи, Суд зауважує, що тільки складність справи та поведінка заявників не можуть виправдовувати таку загальну тривалість судового розгляду. Суд вважає, що низка затримок у розгляді справи (зокрема, повторні відкладення судових засідань у зв'язку із відсутністю відповідачів, тривалі періоди процесуальної бездіяльності) можуть бути віднесені на сторону Уряду.

26. Суд вже встановлював порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у подібних справах (див., наприклад, «Смірнова проти України» (*Smirnova v. Ukraine*), № 36655/02, п. 69, 8 листопада 2005 року, «Сіліни проти України» (*Siliny v. Ukraine*), № 23926/02, п. 34, 13 липня 2006 року, та «Мороз та інші проти України» (*Moroz and Others v. Ukraine*), № 36545/02, п. 59, 21 грудня 2006 року).

27. Вивчивши всі аргументи, подані сторонами, Суд вважає, що Уряд не виклав жодного факту чи аргументу, який міг би переконати його дійти іншого висновку у цій справі. Беручи до уваги свою практику з цього питання, Суд вважає, що тривалість судового розгляду є надмірною та не відповідає вимозі «розумного строку».

28. Таким чином, мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

II. ІНШІ СКАРГИ

29. Заявники також скаржилися за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції на те, що національні органи влади не підтвердили їх право власності на квартири. Вони також скаржились за статтею 13 Конвенції на відсутність національних засобів юридичного захисту щодо цієї скарги, зокрема, у зв'язку з тим, що Конституційний Суд відмовив їм у розгляді звернення. Зрештою, заявники посилались на статтю 14 Конвенції у світлі обставин справи.

30. Суд нагадує, що розгляд справи про визнання права власності заявників досі триває у суді першої інстанції. Уважно дослідивши зауваження заявників, виходячи з сукупності наявних матеріалів, Суд не встановив в тій мірі, в якій він є повноважним вивчати заявлені скарги, жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією.

31. Таким чином, Суд повинен визнати ці скарги неприйнятними відповідно до пунктів 3 та 4 статті 35 Конвенції.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

32. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

А. Шкода

33. На відшкодування матеріальної шкоди заявники вимагали сплатити еквівалент сьогоденної вартості квартир, в будівництво яких вони інвестували свої кошти. Вони також вимагали 125 506 грн та 158 631 грн відшкодування моральної шкоди.

34. Уряд не погодився з цими вимогами.

35. Суд не вбачає причинно-наслідкового зв'язку між встановленим порушенням та заявленою матеріальною шкодою, відповідно, він відхиляє ці вимоги. Проте він вважає, що заявники зазнали моральної шкоди у зв'язку з надмірною тривалістю провадження. Здійснюючи оцінку на засадах справедливості, Суд присуджує кожному із заявників по 4000 євро.

В. Судові витрати

36. Заявники також вимагали по 700 грн кожному відшкодування оплати за юридичні послуги.

37. Уряд не погодився із цією вимогою.

38. Суд нагадує, що для включення витрат у суму, присуджену відповідно до статті 41, має бути встановлено, що ці витрати були необхідними і фактично понесеними з метою запобігти порушенню або отримати відшкодування за встановлене порушення Конвенції, а також якщо сума витрат була розумною (див., серед багатьох інших рішень, «Нільсен та Йонсен проти Норвегії» (*Nilsen and Johnsen v. Norway*) [GC], № 23118/93, п. 62, *ECHR* 1999-VIII).

39. Суд вважає, що ці вимоги не були дотримані у цій справі. Суд зазначає, що справа не була складною та заявники вперше повідомили Суд про свого представника в останньому письмовому зверненні до Суду. Також Суд вказує, що, оскільки заявникам було дозволено листуватись із Судом російською мовою, вони не мали нести витрати на переклад та посвідчення документів, які надсилались Суду. З огляду на наявну інформацію та зазначені вище міркування, Суд відхиляє вимогу заявників про відшкодування судових витрат.

С. Пеня

40. Суд вважає за доцільне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скаргу на надмірну тривалість провадження прийнятною, а решту заяви — непринятною.

2. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

3. *Постановляє*, що:

(а) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити кожному заявнику по 4000 (чотири тисячі) євро. Зазначена сума має бути конвертована у національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу, з урахуванням будь-якого податку, який може бути стягнуто із зазначеної суми;

(b) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на ці суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, плюс три відсоткових пункти.

4. *Відхиляє* інші вимоги заявників щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою та повідомлено письмово 15 травня 2008 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
(Claudia Westerdiek)
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
(Peer Lorenzen)
Голова